

Bruksela, dnia 13 maja 2010 r.

KANCELARIA SENATU

Przedstawiciel Kancelarii Senatu
przy Unii Europejskiej

Sprawozdanie nr 28/2010

RYNEK WEWNĘTRZNY BEZ BARIER - RAPORT MARIO MONTIEGO

„Podejmowanie wysiłków na rzecz ożywienia rynku wewnętrznego powinno zmierzać w kierunku znalezienia równowagi między czynnikami ekonomicznymi - przede wszystkim konkurencyjnością - oraz prawami konsumentów i pracowników” - zaleca sprawozdanie Mario Montiego na temat sposobów ożywienia jednolitego rynku przed 2012 r.

W związku ze zbliżającą się rocznicą 20-lecia UE (utworzonej w 1992 r. na mocy Traktatu z Maastricht) Mario Monti został poproszony przez José Manuela Barroso w październiku 2009 r. do opracowania strategii mającej na celu opracowanie strategii ożywienia rynku wewnętrznego UE do 2012 roku. Raport powstał dokładnie 25 lat po ogłoszeniu przez Jacques'a Delorsa, ówczesnego przewodniczącego Komisji Europejskiej inicjatywy o ustanowieniu Wspólnego Rynku do 1992 roku. 10 maja 2010 r. profesor Monti przedstawił Parlamentowi Europejskiemu owoc swoich prac, sporządzony równoległe z podobnym projektem parlamentarnym na ten temat, autorstwa posła **Louisa Grecha**.

Sprawozdanie nt. ożywienia jednolitego rynku wewnętrznego musi być postrzegane w kontekście nowej strategii UE na rzecz zrównoważonego wzrostu i zatrudnienia, nazwanej strategią UE2020. Ta strategia, przedstawiona w lutym, stawia w centrum swojego projektu na rzecz zwiększenia konkurencyjności „innovacje i zielony wzrost”. Ponadto, aby uniknąć niepowodzenia Strategii Lizbońskiej, strategia UE2020 zakłada wprowadzenie elementów monitoringu wdrażania jej założeń.

Jednolity rynek UE znalazł się w krytycznym momencie. Jedną z kluczowych kwestii wymagających natychmiastowego działania jest utworzenie naprawdę jednolitego rynku europejskiego. Dotychczas zadanie to nie zostało dokończony. Tylko dzięki faktycznej konwergencji gospodarczej Unia Europejska jest w stanie wyjść z kryzysu i zwiększyć swoją produktywność i konkurencyjność. Takie podstawowe wnioski można wysnuć z

przedstawionego w dniu 10 maja podczas posiedzenia Komisji Rynku Wewnętrznego raportu nt. przyszłości rynku wewnętrznego. Raport został przygotowany przez byłego włoskiego komisarza Mario Montiego, który miał za zadanie zaproponować nową kompleksową strategię stworzenia rynku wewnętrznego bez barier. Raport został przygotowany na zlecenie przewodniczącego Komisji Europejskiej Jose Manuela Barosso. W oparciu o rozległe konsultacje, Monti opracował szereg nowych wniosków legislacyjnych, mających na celu polepszenie funkcjonowania jednolitego rynku UE. Dokument zawiera zestawienie najistotniejszych barier, które ograniczają efektywność i ujemnie wpływają na konkurencyjność rynku wewnętrznego. Komisja powinna zaprezentować zawarte w raporcie inicjatywy w formie wniosków legislacyjnych już w lipcu.

W przedstawionym raporcie prof. Monti zauważa pewne zmęczenie Unii Europejskiej wspólnym rynkiem, identyfikuje również główne problemy i wyzwania dla jego dalszej budowy. Pomimo istniejących problemów, związanych chociażby z kryzysem gospodarczym, raport pokazuje, że właśnie teraz jeszcze bardziej potrzebny jest wspólny rynek. Dlatego Monti zaapelował o budowę silniejszego wspólnego rynku w oparciu o szeroki konsensus. Wezwał do usunięcia pozostałych ograniczeń, które hamują rozwój innowacji i ograniczają potencjał wzrostu Europy.

- **Preferowana jest metoda wspólnotowa**

„Strategia lizbońska, bądźmy szczerzy, nie okazała się sukcesem”, powiedział Jerzy Buzek. „Była ona oparta na metodzie koordynacji. Musimy z tego wyciągnąć wnioski. Jedynie metoda wspólnotowa, wzmocniona Traktatem z Lizbony i wspierana przez Parlament, jest tą właściwą. Jest to metoda, która pozwoli nam na ożywienie rynku wewnętrznego. Reaktywacja tej metody ma zasadnicze znaczenie dla gospodarki europejskiej w najbliższych latach, ale także w związku z obecnym kryzysem”. Jerzy Buzek podkreślił, że „konieczne jest, by pokazać obywatelom, że jesteśmy odpowiedzialni za przyszłość”. Przypomniął, że jednolity rynek w pierwszej dekadzie wygenerował dodatkowe 877 mld euro a w latach 2002-2003 powstało 2 miliony nowych miejsc pracy. Wskazał również na szereg istotnych kwestii, takich jak problemy z prawidłowym wdrożeniem dyrektywy usługowej, nadzór finansowy, kwestie kapitałowe i fundusze hedgingowe, stosunki zewnętrzne, rozwiązania dla przemysłu motoryzacyjnego, kwestia obszaru Schengen, ruch bezwizowy, itp. Podkreślił również, że „jeśli mówimy o mobilności ludzi, nie można nie wspomnieć o nauce języków”. Zaproponował nowy model „1+2”, który oznaczałby wprowadzenie na maturze, poza egzaminem z języka ojczystego, egzaminu ze znajomości dwóch języków obcych. Jerzy Buzek podkreślił, że wprawdzie jest to domena państw członkowskich, ale instytucje europejskie mają prawo do zaproponowania takiego modelu. Zaznaczył, że nie można dyskutować o mobilności ludzi bez znajomości języków. Na koniec podkreślił, że badania i rozwój to bardzo ważny element strategii na przyszłość. Konieczne są inwestycje w kapitał intelektualny. Dodał, że poza dotychczasowymi swobodami, trzeba skoncentrować się na handlu elektronicznym. Utworzenie Europejskiej Wspólnoty Energetycznej jest również ważne. Ponadto istotna jest konkurencyjność w UE budowana na bazie polityki spójności i

uruchomienie potencjału regionów w Unii Europejskiej. Konkurencyjność powinna być również budowana na gospodarce opartej na wiedzy.

- **Jednolity rynek dla gospodarki i dla obywateli**

Mario Monti podkreślał związek pomiędzy jednolitym rynkiem, kryzysem w Grecji i trudnościami w strefie euro. „Oczywiście, jest to kryzys na rynkach finansowych, ale także odzwierciedla stan gospodarki realnej, doświadczony tak dotkliwie przez kryzys z uwagi na słabość rynku wewnętrznego i konkurencyjności” powiedział Mario Monti. Dodał, że rynek jest „kluczowym elementem unii gospodarczej i walutowej, a tym samym Unii Europejskiej jako całości”.

Jednolity rynek stanowi kamień węgielny integracji europejskiej, „mimo że jest coraz mniej popularny, to jednak staje się coraz bardziej niezbędny”, powiedział Mario Monti. „Aby być silniejszym, musi służyć obywatelom, konsumentom oraz małym i średnim przedsiębiorstwom”, dodał. Ta konkluzja, wynikająca z raportu, jest zgodna ze strategią zaprezentowaną w sprawozdaniu **Louisa Grecha** (S&D, Malta), który zaleca „oddanie jednolitego rynku obywatelom - konsumentom”. Jego sprawozdanie zawiera opis stanowiska Parlamentu Europejskiego na temat najlepszego sposobu ożywienia rynku wewnętrznego.

Andreas Schwab (EPP, Niemcy) z zadowoleniem przyjął opisane w sprawozdaniu Mario Montiego kwestie, które stanowią odpowiedź na obawy społeczne o obywateli Europy. Podkreślił, że jego zalecenia, które skupiają się na jednolitym rynku, będzie można wykorzystać w procesie ustawodawczym. Zauważył, że proponowana regulacja to ważny środek na rzecz jasności i przejrzystości. W jego opinii rynek wewnętrzny jest przykładem konkurencyjnej gospodarki społeczno-rynkowej.

Evelyne Gebhardt (S&D, Niemcy) zauważyła, że sprawozdanie zawiera zalecenia dotyczące lepszej koordynacji praw do zabezpieczenia społecznego, co daje każdemu obywatelowi prawo do przejścia na emeryturę. Ponadto, zawiera także wyjaśnienia nt. dyrektywy w sprawie delegowania pracowników. W odniesieniu do dyrektywy w sprawie delegowania pracowników, sprawozdanie zaleca ochronę praw pracowników, przy równoczesnym wprowadzeniu ułatwień w ich swobodnym przemieszczaniu się i większą odporność na protekcjonizm. Ponadto, sprawozdanie również odnosi się do oceny wpływu orzeczeń Trybunału ws. Lavel i Viking, dotyczących wolności podejmowania akcji zbiorowych przez międzynarodowe i krajowe centrale związkowe w kontekście swobody prowadzenia działalności gospodarczej i swobody przepływu usług w obrębie UE. Podkreśliła, że dyrektywa o oddelegowaniu pracowników musi zostać przeanalizowana, by prawa pracowników, prawa socjalne i obywatelskie, były respektowane. W tym względzie konieczna jest harmonizacja na szczeblu europejskim

Przewodniczący grupy ALDE **Guy Verhofstadt** (Belgia), powiedział: „W tych dniach przyszłość spójności Unii Europejskiej jest zagrożona i, jak pokazują ostatnie wydarzenia,

jedynie poczynienie ogromnych zobowiązań finansowych przez państwa członkowskie jest w stanie wzmocnić tę spójność. „Ale nasza współpraca i miliardy euro, o których mówimy, mają swoją podstawą we wspólnym rynku i w jego ogromnym wpływie na dobrobyt naszych obywateli i przedsiębiorstw. Jestem wdzięczny, że proponując znaczną poprawę funkcjonowania jednolitego rynku, Mario Monti daje nowy początek dyskusji na temat jego skuteczności i przyszłości”.

- **Rynek usług w fazie przejściowej**

Od momentu wprowadzenia jednolitego rynku w 1992 r. zrobiono duże postępy w dziedzinie rynku usług, ale Europejczycy nie wykorzystali w pełni jego potencjału w wielu obszarach, m.in. w zakresie swobodnego przepływu osób, towarów i usług. Mario Monti podkreślił, że nadal pozostaje wiele do zrobienia, by zapewnić mobilność pracowników.

Posel **Malcolm Harbour** (ECR, Wielka Brytania), przewodniczący Komisji Rynku Wewnętrznego Parlamentu Europejskiego, powiedział, że zrozumiałe jest skierowanie uwagi rządów państw członkowskich na kwestie ratowania firm przed upadkiem i rynków finansowych, ale muszą one również spojrzeć na jednolity rynek jako na katalizator wzrostu gospodarczego. „W zbyt wielu stolicach państw członkowskich nie było w ostatnim czasie poczucia potrzeby dalszego rozwijania jednolitego rynku. Konieczne jest, by rządy krajowe poczyniły postępy w tym zakresie i w tym względzie raport prof. Montiego pomoże szybko uruchomić ten proces”, podkreślił poseł Harbour.

- **Zwalczania nacjonalizmu gospodarczego**

Mario Monti zauważył, że „nacjonalizm gospodarczy znów się pojawił i jest widoczny w wypowiedziach polityków. Na szczęście politycy więcej o tym mówią, niż robią”. Raport Mario Montiego proponuje nową strategię ochrony strefy wolnego handlu UE przed ryzykiem nacjonalizmu gospodarczego i rozszerzenia tej strefy na nowe obszary, które są kluczowe dla wzrostu w Europie.

„Wiele polityk, które nie są tradycyjnie uważane za powiązane z rynkiem wewnętrznym, musi zostać zintegrowanych, aby osiągnąć cel, jakim jest wspólny strategiczny rynek”, podkreślił, przedstawiając nowe inicjatywy w celu zbudowania silniejszego rynku.

Te polityki obejmują utworzenie cyfrowego jednolitego rynku (tzw. e-gospodarki), oraz wykorzystanie potencjału istniejącego systemu, w celu wspierania „zielonego wzrostu” (ekologiczny, zrównoważony) i przejścia do Europy z wydajną gospodarką niskoemisyjną.

- **„Wielka transakcja” między państwami członkowskimi**

Mario Monti, który był komisarzem ds. rynku wewnętrznego w Komisji Santera (1995-99) i komisarzem ds. konkurencji w Komisji Romano Prodiego (1999-2004), powiedział, że sukces jego "pakietu" zależy będzie przede wszystkim od woli politycznej państw członkowskich do poprawy funkcjonowania jednolitego rynku.

Państwa o różnych tradycjach kulturowych, problemach i preferencjach politycznych powinny uznać elementy przedstawionego planu za na tyle atrakcyjne, aby poczynić ustępstwa w stosunku do poprzednio zajmowanych stanowisk, powiedział Monti.

Kilka miesięcy temu, były komisarz wezwał do nowej „wielkiej transakcji” (ang. *grand bargain*) między krajami ze "społecznymi" oraz "anglosaskimi" poglądami. Państwa o poglądach anglosaskich powinny zgodzić się na ograniczenie konkurencji podatkowej (podpisując się pod harmonizacją podstawy opodatkowania i wprowadzeniem stawek minimalnych podatku od przedsiębiorstw) a także powinny postarać się zapewnić, by rządy miały wystarczające dochody, aby finansować politykę społeczną.

Raport Montiego wskazuje na szereg wyzwań, stojących przed gospodarką UE, w tym dotyczących pogodzenia swobód gospodarczych na jednolitym rynku oraz poszanowania praw pracowniczych, uwzględniając przy tym orzeczenia Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości ws. Viking, Laval i inne.

- **Koordinacja podatkowa**

Mario Monti zalecał przyjęcie aktywniejszej postawy w celu ożywienia rynku i poprawy konkurencyjności. Ale podkreślił, że „musi zostać zachowana równowaga pomiędzy swobodą prowadzenia działalności gospodarczej i swobodą przepływu usług w obrębie UE oraz zabezpieczeniem praw socjalnych”. Nawiązując do pogłosek, jakoby miał w swoim raporcie zaproponować harmonizację podatkową w UE, Mario Monti zaznaczył, że zależy mu raczej na większej koordynacji, w tym w zakresie bazy podatkowej. Większa koordynacja miałyby polegać nie tyle na podwyższeniu podatków w niektórych krajach, ile np. na eliminacji części wyłączeń w celu poszerzenia bazy podatkowej.

Przewodniczący Komisji Rynku Wewnętrznego Parlamentu Europejskiego, **Malcolm Harbour** (ECR, Wielka Brytania), sprzeciwił się wizji Montiego, która polega na „zdecydowanym wsparciu koordynacji podatkowej i współpracy w kontekście odniesienia się do problemów społecznych na jednolitym rynku”. Ostrzegł, że taka inicjatywa doprowadzi do harmonizacji podatków i zmniejszenie konkurencyjności.

Kwestia ta została poruszona przez **Cornelisa de Jonga** (GUE / NGL, Holandia), który podkreślił potrzebę „konkurencji podatkowej” pomiędzy państwami członkowskimi. Te propozycje powinny zostać przełożone na język strategii politycznych.

„Nie możemy oczekiwać, że gospodarki poszczególnych państw upodobnią się do siebie w każdym szczególe. Ale konwergencja gospodarcza powinna dotyczyć podstaw, w tym polityki fiskalnej, utrzymywania dyscypliny budżetowej. Proponuję liberalizację rynku usługowego, co nie do końca może się spodobać w Paryżu. Ale równolegle proponuję rozpoczęcie dyskusji o koordynacji podatków. Oczywiście, nie chodzi mi o harmonizację stawek podatkowych - to by było zupełnie nierealne i wręcz szkodliwe. Ale polityka podatkowa może być wspólnie uzgadniana”, podkreślił **Mario Monti**.

- **Bardziej ekologiczny, zrównoważony i konkurencyjny rynek**

Emilie Turunen (Zieloni / ALE, Dania), która poparła wnioski zawarte w sprawozdaniu, zaleciła jednak, by zawarto w nim więcej elementów proekologicznych. **Mario Monti** odpowiedział, że „zielony wzrost” to jedno z założeń przygotowanej przez niego strategii. Odnosząc się do energetyki, wyraził żal, że w roku 2012 nie będzie możliwe świętowanie 20-lecia wspólnego rynku energii.

Rumuński poseł do Parlamentu Europejskiego **Cristian Busoi** (ALDE) twierdził z kolei, że najważniejszym problemem europejskich przedsiębiorstw działających na światowym rynku jest to, że w Europie istnieją wysokie standardy środowiskowe i społeczne i że na świecie nie jest to powszechne. „Istnieje pilna konieczność rozpowszechniania i przekonywania do wprowadzenia takich norm naszych partnerów handlowych, jeśli w nadchodzących latach chcemy pozostać konkurencyjni i innowacyjni,” powiedział poseł Busoi. Poseł dodał również, że strategia zaprezentowana w sprawozdaniu jest ukierunkowana na przyszłość. Skuteczny jednolity rynek wewnętrzny jest kluczowym elementem tej przyszłości. Poseł wspominał o obszarze energetyki, który wprowadzie nie należy do jednolitego rynku, ale wymaga od Unii Europejskiej solidarnego podejścia. Ponadto nawoływał, by nie porzucać zablokowanej w Radzie dyrektywy o transgranicznej opiece zdrowotnej.

- **Wprowadzenie założeń raportu w życie**

Ekspert ds. rynku wewnętrznego i francuski poseł **Robert Rochefort** (ALDE) powiedział, że stwierdzenia zawarte w raporcie, że wspólny rynek jest dziś mniej popularny niż kiedykolwiek z powodu „zmęczenia integracją” i „zmęczenia rynku”, mogą być nieco przesadzone. „Ale rzeczywiście, instytucje europejskie muszą włożyć wiele wysiłku w celu opracowania nowych wniosków legislacyjnych, w celu ponownego ożywienia jednolitego rynku oraz zwiększenia zaufania obywateli Europy”, powiedział poseł Rochefort.

Louis Grech wyraził nadzieję, że Komisja Europejska podejmie działania, bazując na sprawozdaniu **Mario Contiego**, które powinno zostać przyjęte podczas sesji Parlamentu Europejskiego w maju. **Mario Monti** stwierdził, że „jeśli José Barroso postanowił uruchomić ten projekt, to dlatego, że przywiązuje szczególną wagę do niego”, ale dodał, że „wiele jeszcze pozostaje do zrobienia, aby zmobilizować klasę polityczną do działania”.

„Musimy odzyskać odwagę i wolę polityczną. Musimy nadal wsłuchiwać się w to, co Europejczycy mają nam do powiedzenia”, powiedział **Edvard Kožušník** (ECR, Czechy). Dodał, że jedną z najważniejszych spraw jest kwestia swobodnego przepływu usług.

„Raport profesora Montiego jest niezwykle ważny dla przyszłości rynku wewnętrznego, konkluzje i zalecenia raportu zostaną uwzględnione przy opracowywaniu przez Komisję Europejską przyszłej strategii wspólnego rynku i projektów aktów legislacyjnych. Mario Monti przestrzega przed nacjonalizmem gospodarczym i składa szereg konkretnych propozycji naprawy wspólnego rynku”, zauważyła poseł **Małgorzata Handzlik** (EPP, Polska). „Polska bardzo mocno akcentuje konieczność dalszego pogłębienia Wspólnego Rynku. Zależy nam na dalszym usuwaniu barier, które utrudniają życie milionom obywateli i działalność przedsiębiorstw, w szczególności tych małych i średnich. Dlatego z zadowoleniem przyjmuję ponownie dyskusji nt. przyszłości wspólnego rynku i liczę na wolę polityczną wszystkich państw członkowskich”, podkreśliła poseł Małgorzata Handzlik.

Opracowanie:
dr Magdalena Skulimowska

Raport Mario Montiego:

http://ec.europa.eu/bepa/pdf/monti_report_final_10_05_2010_pl.pdf

• **wersja angielska**

http://ec.europa.eu/bepa/pdf/monti_report_final_10_05_2010_en.pdf

• **wersja francuska**

http://ec.europa.eu/bepa/pdf/monti_report_final_10_05_2010_fr.pdf

• **wersja niemiecka**

http://ec.europa.eu/bepa/pdf/monti_report_final_10_05_2010_de.pdf

• **wersja włoska**

http://ec.europa.eu/bepa/pdf/monti_report_final_10_05_2010_it.pdf